

İndi bir körpədir, sabah bir ana...

...Neçə illər əvvəl Gədəbəyin dağ kəndlərinin birində Abbas adlı çoban yaşayırmış. Ailəsində qız övladları böyüyən Abbasın ən böyük arzusu oğul atası olmaq imiş. O, ətəyində qoyun-quzu otardığı dağların başına qalxar, əllərini Haqqın dərgahına açaraq oğul övladı diləyər və yaxınlıqdakı Haça qayada qurban kəsməyi niyyət edərmiş. Ailəsində isə qızların sayı artarmış.

Beləcə, Abbasın onuncu qızı artıq yeriyib-yüyməyə başlayır. Kişi ümidini itirmir və on birinci övladının oğlan olacağını gözləyərək yenə də Haça qaya ziyarətgahında qurban kəsməyi əhd eləyir.

Bir gün dağlarda tütək çalan çobana evindən xəbər gəlir ki, on birinci qızı dünyaya göz açıb. Abbasın bu xəbəri necə qarşılayacağı ilə maraqlanan kənd camaatı görür ki, o, sürüsündəki iri, gözəgəlimli ağ qoçun buynuzundan yapışıb Haça qayaya qalxır... Qayanın başında üzünü göylərə tutaraq:

- Bağışla mənə, Allahım, - deyir. - Ürəyimdə sənə qərarlarına etiraz etmişəm. Gəndərdiyin gözəl paylara sevinməmişəm. Deməli, sənə asi olmuşam. İndi mənə verdiyin on bir övlad üçün şükranlıq edirəm və bircə təvəqqəm qalır: qızlarıma xoşbəxtlik qismət elə...

Deyirlər, Abbasın qızlarının hamısı böyüyüb gözəl, ağıllı, xoşbəxt xanımlar olub.

Amma nə yazıqlar ki, bugünkü müasir, sivil dünyada, cəmiyyətlərin yüksək inkişaf etdiyi bir dövrdə Yer üzünün ən müxtəlif guşələrində qız övladları arzuolunmaz sayan, oğlanlarla onların arasında ayırı-seçkilik salan ailələr var.

Təkcə ailələrimi? Hələ də dünyada qızların zərif cinsin nümayəndələri olması ilə bağlı onların bilavasitə üzləşdikləri sosial problemlər və qeyri-bərabərlik diqqəti cəlb etməkdədir. Təhsil almaq, sağlam qidalanmaq, tibbi xidmətdən və sosial hüquqlardan istifadə etmək, habelə ayırı-seçkilikdən, zorakılıqdan və məcburi ərə verilməkdən müdafiə olunmaq... Ayırı-ayrı ölkələrdə qızların bunlara çox ehtiyacı var. Hər il oktyabrın 11-də Beynəlxalq Qızlar Günü'nün qeyd edilməsinin əsas məqsədi də məhz diqqəti qızların hüquqlarının müdafiəsinə, oğlan və qızlar arasında gender bərabərliyinin təmin olunmasına, müxtəlif növ ayırı-seçkilikdən və baxımsızlıqdan əziyyət çəkən qızlara yönəlməkdir.

Bu günün keçirilməsi haqqında qərar 2011-ci il dekabr ayında verilib. Amma bayram ilk dəfə 2012-ci il oktyabrın 11-də qeyd edilib. Buna bəzən Beynəlxalq Qız Övladları Günü də deyirlər. BMT Baş Assambleyasında qəbul edi-

lən qərar Türkiyə, Kanada və Peru tərəfindən hazırlanan qətnamə əsasında verilib.

Qızlar həyatlarının hər bir yaş mərhələsində təhlükəsizlik, təhsil və sağlamlıq hüququna malik olmalıdırlar. O cümlədən onlar yetkinlik dövründə hərtərəfli dəstək almalıdırlar ki, gələcəkdə yaxşı mütəxəssis, insan, vətəndaş kimi öz potensiallarını həyata keçirə bilsinlər. Unutmaq olmaz ki, bəşəriyyətin bu gözəl yarısı sabah iqlim dəyişikliyi aradan qaldırılmasında, siyasi münaqişələrin həllində, iqtisadi artımın təmin edilməsində, xəstəliklərin qarşısının alınmasında və digər mühüm işlərdə kişilərlə bərabər tərəfdaş olacaqlar. Odur ki, qızların sağlamlığına, təlim-təربiyəsinə, təhsilinə sərməyə yatıran dövlətlər çox gərəqli bir iş görürlər. Lakin acınacaqlıdır ki, dünyanın bəzi yerlərində qızlar az qala hər gün diskriminasiyaya, ayırı-seçkiliyə məruz qalırlar və bu, böyük təəssüf doğurur. Erməni faşistlərinin Azərbaycanda törətdiyi vəhşiliklər nəticəsində yüzlərlə uşağın - oğlan və qızın həyatının qırıldığına dünya ictimaiyyəti hələ də hüquqi qiymət verməyib.

Ölkəmizdə uşaqların və yeniyetmələrin, o cümlədən qızların əsl şəxsiyyət və vətəndaş kimi formalaşması ilə bağlı məsələlər daim dövlətin diqqət mərkəzindədir. Ümummilli Lider Heydər Əliyev bu sahədə də möhkəm zəmin yaratmışdır. Prezident İlham Əliyevin tapşırıq və tövsiyələri ilə ölkəmizdə ailələrin rifahının yüksəldilməsi, qadınların ictimai-siyasi həyata daha çox cəlb olunması, uşaq hüquqlarının təmin edilməsi üçün zəruri şəraitin yaradılması üzrə ciddi və ardıcıl işlər görülür. Birinci vitse-prezident, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi altında bu istiqamətdə çoxsaylı layihələr həyata keçirilir. Yəni uşaqların, o cümlədən qızların hərtərəfli inkişafı ilə bağlı məsələlər təkcə bayramdan bayrama yada düşmür, hər gün diqqət mərkə-

zindədir və dövlətin əsas prioritetləri sırasındadır.

Lakin hər bir cəmiyyətdə olduğu kimi, bizdə də qızlarla bağlı bəzi problemlər ortaya çıxır. Bunlardan biri erkən nikahlardır. Azərbaycanda qızların nikah yaşı 18 olsa da, bəzən onların 14-17 yaşlarında ərə verilməsi halları da olur. Həm də bu, təkcə ucqar bir kənddə deyil, şəhərdə, elə Bakının özünün mərkəzində baş verir. Yeniyetmə uşağın necə bir ana, ev sahibəsi olacağı isə çoxsaylı suallar doğuran məsələdir. Təbii ki, bundan həm onun özü, həm hər iki tərəfdən olan valideynlər, həm də cəmiyyət ziyan, özü də böyük ziyan çəkəcəkdir...

Məlumdur ki, istənilən ölkənin demoqrafik vəziyyətini öyrənərkən vacib məsələlərdən biri kimi doğulan uşaqların cinsi və yaş qrupları üzrə rəqəmlərə diqqət yetirilir. Məsələn, hazırda Azərbaycanda doğulanlar arasında oğlanların xüsusi çəkisi 52,8, qızların xüsusi çəkisi isə 47,2 faizdir.

Doğulanların cins strukturunda oğlan uşaqlarının artımı 1990-cı illərin əvvəllərindən müşahidə olunur. Dünyaya gələn körpələr arasında qızların xüsusi çəkisi 2000-ci ildəki 46,5 faizdən 2009-cu ildə 46 faizədək azalıb. 2013-cü ildə yeni doğulanlar arasında qızların sayı 46,4 faizədək, sonrakı dövrdə bir qədər də artsa belə, oğlanların sayı yenə də çox olaraq qalır. Yəni hazırda anadan olan uşaqların 52,8 faizi oğlandır. Başqa sözlə, təxminən doğulan hər 100 qıza 115 oğlan düşür. Bioloji norma göstəricisi isə 105-107 təşkil edir.

Beləliklə, ölkədə qadınların sayı azalır. Xatırladaq ki, İkinci Dünya müharibəsindən əvvəl Azərbaycan əhalisinin ümumi sayında kişilərin xüsusi çəkisi qadınlardan çox olsa da, sonrakı illərdə əhalinin ümumi sayında qadınlar həmişə üstünlük təşkil edib. Lakin 2003-cü ildən etibarən kişilərin sayı artmağa başlayıb. Aydın məsələdir ki, əhalinin cins strukturunun dəyişməsinin başlıca səbəbi yeni doğulanların cins nisbətinin

pozulmasıdır. Hazırda ölkədə kişi və qadınların xüsusi çəkisi eynidir. Elə buradaca xatırladaq ki, bir-iki il əvvəl ölkə əhalisinin 49,9 faizini kişilər, 50,1 faizini qadınlar təşkil edirdi. Bir az da geriye nəzər salsaq, vəziyyət daha aydın görünür. 2008-ci ildə qadınların sayı 51, 2012-ci ildə 50,4, 2015-ci ildə 50,2 faiz olub və indi artıq 50 faizdir. Ona görə də qadınların sayının getdikcə azalmasının hansı fəsadlara gətirib çıxaracağı barədə həyəcan təbili çalınmağının vaxtı çoxdan çatıb.

Dünyaya göz açan oğlan və qız uşaqları arasında demoqrafik balansın pozulmasının əsas səbəbi hamıya bəllidir... Qızların sayının süni sürətdə azaldılması insanlıq baxımından böyük günah olmaqla bərabər, həm də yaxın gələcəkdə baş verəcək ciddi demoqrafik pozuntuların təməlini qoyur. Belə çıxır ki, Azərbaycan çətin bir sosial problemlə üzləşə bilər və nəticədə xaricdən gələn "idxal etməli" olar.

Qeyd edək ki, uşağın ana bətnində cinsinin müəyyənləşdirilməsinə maraq və bundan törəyən fəsadlar bir çox ölkələrdə mövcuddur. Bəzi ölkələrdə bu hal çox ciddi xarakter aldığından, dövlət məsələyə müdaxilə etməli olub. Yəni körpənin cinsinin əvvəlcədən öyrənilməsi qadağan edilib. Fikrimizcə isə məsələnin yoluna qoyulmasının ən düzgün yolu insanların özlərinin şüurunda müsbət dəyişikliklərin baş verməsidir.

Gün kimi aydındır ki, dar gündə Vətənə oğul gərək olur. Amma onu da unutmayaq ki, sinəsini yurda sipər edən, düşmənin belini kıran, mənfur yağını mənzilinə qovan oğulları dünyaya analar gətirib. Sabahın anaları isə bugünkü qızlardır. Ona görə bizə oğul da, qız da lazımdır. Dünyaya hər ikisinin gəlişini eyni arzu və istəklə gözləyək. Hər ikisini böyüdək, qoruyaq, ailəmiz, xalqımız, Vətənimiz üçün gərəqli övlad kimi yetişdirək.

*Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"*